

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน จังหวัดลำพูน ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอทุ่งหัวช้างและอำเภอฝาง โดยผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบสำหรับการศึกษาค้นคว้าเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. คุณภาพการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
3. การประกันคุณภาพการศึกษา
4. การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
5. โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน (Lab School Project)
6. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

คุณภาพการศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สนองตอบต่อความต้องการของสังคมและชุมชน นั่นคือ การเป็นคนเก่งและดี การที่คนจะมีคุณสมบัติเหล่านั้นได้ ต้องอาศัยการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ คำว่าคุณภาพการศึกษา ได้มีผู้ให้นิยามไว้ดังนี้

สมศักดิ์ สินธุระเวช (2542, หน้า 28) กล่าวถึงคุณภาพในการศึกษาว่า การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

ส่วน สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542, หน้า 8) ได้กล่าวว่าคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความมุ่งหมายของผู้ให้บริการตรงตามมาตรฐานและการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ

สำหรับ Crosby (อ้างใน สมศักดิ์ สินธุระเวช, 2542, หน้า 157) กล่าวว่าคุณภาพคือ ความสอดคล้องกับที่ต้องการ อีกทั้ง Cryer (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 14) ได้ให้ความหมายคุณภาพว่า คือแผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการให้การศึกษาจะสนองตอบตรงตามความต้องการที่กำหนด

การที่สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้ดีมีมาตรฐาน เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพนั้น ครูและผู้บริหารจะต้องร่วมกันสร้างระบบการพัฒนาเด็กให้มีความคิดและทัศนคติที่ดี และจะต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ด้วยการช่วยกันวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอะไร แล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลาโดยอยู่บนพื้นฐานการประสานความร่วมมือทำงานกันเป็นทีม

ทั้งนี้สถานศึกษาที่มีคุณภาพควรเป็นสถานศึกษาที่มีสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านทรัพยากรวัสดุ เทคโนโลยี งบประมาณและทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานที่กำหนดและได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เป็นสถานศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาได้สนองและสอดคล้องความต้องการของชุมชน เป็นที่ชื่นชมของชุมชน รวมทั้งเป็นสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือชุมชน และสถานศึกษาอื่นในชุมชนได้

สรุปได้ว่า การศึกษาจึงเป็นเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ทั้งในด้านปัจเจก กลุ่มบุคคลและชุมชน หากการจัดการศึกษามีคุณภาพจะทำให้การพัฒนาคนมีคุณภาพด้วย ทั้งนี้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ ในการดำเนินการให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารของผู้บริหาร การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนรวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ต้องดำเนินร่วมกันไปอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ความเป็นอิสระในด้านการตัดสินใจและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการศึกษาที่ได้คุณภาพในที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจบริหารการศึกษาไปยังระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตามจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ทั้งนี้จะมีทั้งการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการประเมินภายนอก เป้าหมายของการประเมินคุณภาพนั้น ไม่ใช่เพื่อการลงโทษ แต่เป็นเครื่องสะท้อนให้สถานศึกษาได้นำไปพิจารณาจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ฉะนั้นการประกันคุณภาพจึงเป็นการประกันคุณภาพเพื่อผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546, หน้า 8)

ในขณะที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 9) ได้ให้แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในทุกระดับของวงการศึกษานับแต่บุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างประสานสอดคล้องกันเป็นระบบมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 15 – 16) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ได้มีการพัฒนาแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน
2. การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
3. การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ซึ่งถึงแม้จะเป็นบุคคลภายนอกแต่ก็ยังถือว่าเป็นการประเมินภายใน เพราะการดำเนินการโดยหน่วยงานที่อยู่ในสายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาเป็นระยะๆ ตามที่กำหนด โดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพอันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ทั้งนี้โดยสรุป การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกัน ให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคมและชุมชน โดยยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ การกระจายอำนาจ (Decentralization) การมีส่วนร่วม (Participation) และการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) (โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน, 2548, หน้า 1) ซึ่งจากแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่กล่าวมา เป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีการกำหนดบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งโดยหลักการสากลถือว่า การประกันคุณภาพเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547, หน้า 8) และในมาตรา 48 ที่ได้กำหนดเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, หน้า 25) ทั้งนี้จึงก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการประชาชน และสังคมโดยรวม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 15) ซึ่งข้อความดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ จาร์ส นองมาก (2544, หน้า 17) ที่ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้มีความมั่นใจว่า ถ้าทำตามกระบวนการที่กำหนดนี้แล้ว การศึกษาจะมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

นอกจากนี้ จาร์ส นองมาก (2544, หน้า 22) ยังได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษามากที่สุด ถ้าสถานศึกษาดำเนินการได้ครบถ้วนและถูกต้องตามแนวทาง สถานศึกษาก็จะอยู่ในสภาพที่ได้พัฒนา และปรับปรุงอยู่อย่างต่อเนื่อง จะไม่พบกับคำว่า “เสื่อม” การดำเนินงานเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในหมวดที่ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาก็จะเป็นไปโดยราบรื่น ไม่ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคแต่อย่างใด

ขณะที่ ธีรพล ชุมวรฐายี (2545, หน้า 6) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน จะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินการที่ชัดเจน โดยในการดำเนินการตามแผนเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ก็จะต้องมี

การประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา

สำหรับการประกันคุณภาพตามความหมายที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นหมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ถ้าเป็นการประกันคุณภาพภายใน ก็ตรวจสอบคุณภาพโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ถ้าเป็นการประกันคุณภาพภายนอกก็ตรวจสอบโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (อึ้งใน จาริส นองมาก, 2544, หน้า 17)

เช่นนี้แล้ว การประกันคุณภาพภายในจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สถานศึกษาทุกแห่ง จะต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อให้เป็นไปตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังที่ ญัฐพล ชุมวรฐายี (2545, หน้า 8 - 9) ได้กล่าวว่าโรงเรียนต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นที่มั่นใจของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมยอมรับว่า โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การประกันคุณภาพภายในจะต้องมองให้เป็นกระบวนการที่ชัดเจนทุกเรื่องต้องมีการวางแผน มีการปฏิบัติตามแผน การประเมินและการปรับปรุง การนำเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามานั้นจะไม่ช่วยเฉพาะเรื่องการประกันอย่างเดียว แต่ช่วยเรื่อง การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลจนครบวงจรการเรียนรู้ของผู้เรียน วงจรการสอนของครู วงจรการบริหารของผู้บริหาร วงจรการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา และวงจรการดำเนินงานของพ่อแม่ คือ ทุกคนในสังคมที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของเด็กมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งสิ้น

ในส่วนของการประเมินคุณภาพภายนอกคือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือสมศ. เพื่อมุ่งให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ผู้ประเมินภายนอกหรือคุณหมอโรงเรียนมีความเป็นอิสระและเป็นกลางไม่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับการประเมินคุณภาพภายนอกจะนำไปสู่การเข้าถึงคุณภาพการศึกษาด้วยความเป็นกลาง เพื่อสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในกับระบบการประกันคุณภาพภายนอกมีความแตกต่างหากแต่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดจะต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาแล้วจัดทำ

รายงานประจำปีเสนอผู้เกี่ยวข้อง ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกเป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน กล่าวคือ เป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาโดยหน่วยงานภายนอกเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญคือ เอกภาพเชิงนโยบาย ความหลากหลายในทางปฏิบัติและ มุ่งส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากกว่าการควบคุมหรือการให้โทษ

การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 8 - 9) กล่าวว่าไว้ว่าตามหลักการบริหารนั้น การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ หลักการและกระบวนการบริหารดังกล่าว เป็นสิ่งที่ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยจะต้องมีกระบวนการวางแผน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อให้การทำงานได้ผลและมีคุณภาพดี

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้นๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทั้งนี้จากมาตรา 47 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดว่า ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนั้นได้นำไปสู่การจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2546 และมีการปรับปรุงใหม่โดยรวมระบบการประกันคุณภาพภายในขององค์กรหลักที่รับผิดชอบการศึกษาในแต่ละระดับ (การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา) และระบบการประกันคุณภาพภายนอกเข้าด้วยกัน โดยในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ระบุว่าให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาประกอบด้วย การดำเนินงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม 8 ด้าน ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549, หน้า 7 - 16)

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
3. การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นมาก สำหรับการจัดการศึกษาที่ใช้หลัก การกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยที่ให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเอง และบริหารการใช้ หลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น รัฐจึงกำหนด มาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และ มาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับ การส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประเมินคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของชาติมี 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้

ทั้งนี้ ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษานั้น สถานศึกษา จะต้องดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาเพื่อเป็นเกณฑ์หรือสภาพที่ต้องการให้เกิดทั้งสภาพ ปัจจัย วิธีดำเนินงานโดยคำนึงถึง ความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมุ่งเน้นให้ สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของสถานศึกษา สภาพชุมชนและศักยภาพของสถานศึกษา ซึ่งจะต้อง กำหนดให้เหมาะสมครอบคลุมสาระการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน สถานศึกษาและท้องถิ่น

การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนางาน และการสร้าง ระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษานขนาดใหญ่และขนาดกลาง ควรมีคณะทำงานทำหน้าที่ วางแผนติดตามตรวจสอบคุณภาพ และจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของ สถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะทำงานที่มีตัวแทนบุคลากรจากหลายฝ่ายมาร่วมคิดร่วมวางแผน และ ร่วมติดตามตรวจสอบ เก็บข้อมูล ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนครูน้อยมากควรร่วมกัน วางแผนจัดระบบการเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ทำให้ได้ตามแผนที่ วางไว้ เพื่อไม่ให้สะสมจนทำไม่สำเร็จเมื่อถึงสิ้นปีการศึกษา

สำหรับการจัดระบบสารสนเทศนั้น สถานศึกษาอย่ามั่วสุมคิดว่ามีอยู่มากมายเช่น ข้อมูล ผู้เรียน ครู และบุคลากร ข้อมูลอาคารและสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลการพัฒนาบุคลากร

ข้อมูลทรัพยากร ข้อมูลงบประมาณ ฯลฯ สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ให้ครอบคลุมและข้อมูลมีความสมบูรณ์ ค้นได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว มีการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อยู่เสมอ การจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศ อาจแบ่งเป็นด้านก็ได้ เช่น ด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารและการจัดการและคุณภาพการพัฒนาชุมชนแห่ง การเรียนรู้หรือจะจัดโดยวิธีอื่นที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสมก็ได้

การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษابرลุตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการจัดทำ แผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา ซึ่งทุกกิจกรรม/โครงการ/งาน มีเป้าหมายเดียวกัน คือ การยกระดับคุณภาพผู้เรียนทุกด้าน ซึ่งในการจัดทำแผนดังกล่าวนี้ สถานศึกษาต้องคำนึงถึง หลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและการนำสู่การปฏิบัติได้จริง แล้วยังต้องคำนึงถึงผล การประเมินคุณภาพภายในและผลการประเมินคุณภาพภายนอก รวมถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความจำเป็นที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนา เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ จัดทำเป็นกลยุทธ์นำไปสู่โครงการ กิจกรรม และตัวบ่งชี้ต่อไป

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา

เป็นการบริหารแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหารจะเป็นผู้กำกับดูแล การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ติดตามตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานตามแผน อย่างจริงจัง ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนเสร็จสิ้นตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

ทั้งนี้ ในแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา มีโครงการ/กิจกรรมที่ต้อง ดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดผลสำเร็จตามที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดของโครงการ การ ดำเนินงานตามแผนนั้น สถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคการบริหารและการจัดการที่จะทำให้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษาบรรลุ เป้าหมาย

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาก็คือ การติดตามตรวจสอบ คุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาควรตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อวางแผนติดตามและรวบรวม ข้อมูลสารสนเทศการดำเนินงาน/โครงการตลอดปีการศึกษาโดยใช้มาตรฐานการศึกษาเป็นกรอบ การติดตามตรวจสอบ

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างจริงจัง จะช่วยให้ สถานศึกษามีข้อมูลถูกต้องและเพียงพอในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพการศึกษา

ในรอบปีถัดไป นอกจากนี้ ผลจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีส่วนช่วยกระตุ้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนให้ตระหนักถึงการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติอีกทางหนึ่งด้วย

การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด

จากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาดังได้กล่าวไว้ข้างต้น สถานศึกษาจะมีข้อมูลสารสนเทศสำหรับประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดได้ด้วย อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาที่มีความพร้อมอาจตั้งคณะทำงานขึ้นทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาก็ได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างระบบการประเมินตนเองอีกทางหนึ่ง นำผลจากการประเมินไประบุไว้ในรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อไป การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ต้องครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ สถานศึกษาควรกำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง โดยแต่งตั้งบุคคลจากภายในมาประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด ผลจากการประเมินจะนำไปจัดทำรายงานประจำปี เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนต่อไป

การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

การจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติ เพราะการทำงานใดๆ ก็ตาม ต้องมีการรายงานผลและนำผลไปใช้จึงจะเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามเนื่องจากในอดีตมีการละเลยกันมาก จนทำให้เกิดจุดอ่อนเรื่องระบบฐานข้อมูลที่ใช้เป็นต่อการพัฒนา จึงมีการตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 48 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

เมื่อจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถานศึกษาส่งรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดภายในเดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปี และส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพสถานศึกษา (สมศ.) เฉพาะในปีที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะนำรายงานของสถานศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับเขตพื้นที่และเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในเดือนกรกฎาคมของทุก ๆ ปี จากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะได้นำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษามาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับประเทศ นำผลที่ได้มากำหนดเป็นนโยบาย กลยุทธ์และยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนั้น สถานศึกษาควรตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม อยู่เสมอ โครงการ/กิจกรรมที่ต้องคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ ส่งผลถึงผู้เรียน

โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน (Lab School Project)

ความเป็นมาของโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน

ความเจริญและวิวัฒนาการในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้คนเราต้องพยายามก้าวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา นั่นคือ การพัฒนาชีวิตเพื่อให้ทันตัวอยู่เสมอ การศึกษานับได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาชีวิต เพราะหากนึกถึงอาหารซึ่งคนเราต้องบริโภคเป็นประจำทุกวันเพื่อให้สุขภาพแข็งแรง ก่อให้เกิดพลังงานที่จะนำมาใช้ในกิจวัตรประจำวันแล้ว การศึกษาก็เปรียบเสมือนอาหารสมองของเยาวชนที่จะต้องให้เด็กได้บริโภคเป็นประจำอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ทั้งนี้ก็เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยให้ทัดเทียมกัน แต่ที่ผ่านมานั้น โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นที่ยอมรับจากผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป มักตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และในต่างจังหวัด นั่นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กที่อยู่ห่างไกลตามชนบทขาดโอกาสทางการศึกษา เพื่อเป็นการกระจายโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐานไปสู่ชนบท ให้ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนที่มีคุณภาพซึ่งอยู่ใกล้บ้าน เป็นการสร้างเด็กไทยให้เจริญเติบโตด้วยความเชื่อมั่น รักการอ่าน การเรียนรู้ คิดวิเคราะห์เป็น มีความรู้คุณธรรม สามารถที่จะทำให้อุณหภูมิชีวิตดีขึ้น มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย

คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบในหลักการ โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน (Lab School Project) เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2546 และได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินโครงการการพัฒนาแนวคิดและหลักการ โดยมีความเชื่อว่าการศึกษสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถลดช่องว่างของบุคคลในสังคมลงได้ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนชาวไทยสามารถหลุดพ้นจากวงจรความยากจน ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นที่สำคัญของรัฐบาล ดังนั้น โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน จึงเป็นกระบวนการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฝันของคนในสังคมที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ และในขณะเดียวกัน โครงการนี้จะช่วยทำให้ความฝันของคนในสังคมเป็นจริงได้

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายจะขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา เน้นการกระจายอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในทุกๆ ด้านให้ใกล้เคียงกัน และกระจายไปในภูมิภาคของประเทศ โดยให้เป็นโรงเรียน

ที่มุ่งพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทั้งด้านวิชาการและการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพตามความสามารถ รักการแสวงหาความรู้อย่างไม่มีสิ้นสุด รู้ทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับสังคมโลกได้

โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน จึงเป็นการปฏิรูปการศึกษาในทางปฏิบัติตามความเชื่อที่ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพทั้งร่างกายและจิตใจ มีสมรรถนะในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ การศึกษาที่มีคุณภาพสามารถลดช่องว่างของบุคคลในสังคมลงได้และจะช่วยให้ประชาชนสามารถหลุดพ้นจากวงจรความยากจน จึงเป็นความมุ่งมั่นของรัฐบาลที่จะสร้างโรงเรียนในฝัน โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. กระจายโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐานให้ทั่วถึง ทุกอำเภอและกระจายสู่ตำบลจนถึงหมู่บ้าน
2. เด็กในชนบทมีโอกาสเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนที่มีคุณภาพซึ่งอยู่ใกล้บ้าน
3. สร้างให้เด็กไทยเติบโตด้วยความเชื่อมั่น รักการเรียนรู้ รักการอ่าน คิดวิเคราะห์เป็น มีความรู้ความสามารถที่จะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีความภูมิใจในวัฒนธรรมไทยและรู้มารยาทสากล

แนวคิดของโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน

พื้นฐานแนวคิดของโครงการเป็นการหลอมรวมจากความฝันอันสูงสุดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่นที่ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้พัฒนาขึ้น ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน [ระบบออนไลน์] จาก <http://www.moe.go.th/1Amp1Sch>)

1. การกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนไทยให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเทียบเคียงโรงเรียนชั้นนำเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังนี้
 - 1.1 ระยะแรก เริ่มจากการพัฒนาโรงเรียนในระดับอำเภอทุกอำเภอ
 - 1.2 ระยะที่สอง พัฒนาไปสู่ตำบล
 - 1.3 ระยะที่สาม ขยายเครือข่ายครอบคลุมไปทุกหมู่บ้าน
2. การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนบนพื้นฐานความเป็นไทยและความเป็นประชาธิปไตย เป็นต้นแบบและที่เลี้ยงให้กับโรงเรียนอื่น

3. การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีจำนวนเพียงพอ เป็นระบบเครือข่ายที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูลเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในอนาคต

4. การพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนไทยให้เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถก้าวเข้าสู่เวทีการแข่งขันได้ในระดับสากล

5. การบริหารจัดการทั้งระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้มีจำนวนผู้บริหาร ครูและบุคลากรมืออาชีพอย่างพอเพียง มีอิสระในการทำงานอย่างคล่องตัว มีการพัฒนาด้านกายภาพอย่างเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

6. การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และชุมชนในท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยและโรงเรียนสาธิตการฝึกอบรมครูจากสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในพื้นที่

7. การวัดประเมินผล เน้นการประเมินเพื่อการพัฒนาตนเองภายในโรงเรียนและการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติโดยการประเมินจากองค์กรทั้งภายในและภายนอก การสร้างโรงเรียนในฝันให้กระจายอยู่ทุกอำเภอในระยะแรก เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษา เป็นเครื่องมือที่สร้างเสริมเด็กไทยที่ขาดโอกาสได้รับการพัฒนาในระดับมาตรฐาน ไกลบ้านเป็นการขับเคลื่อนพลังปัญญา พลังประสบการณ์ พลังทรัพยากรเข้าสู่โรงเรียน เพื่อให้สามารถเป็นโรงเรียนที่เติมฝันให้คนชนบท หรือคนที่มียาได้น้อย ให้ลูกหลานของเราเจริญเติบโต มีการศึกษาที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี จะไม่เติบโตมาเป็นคนจนและเขาจะมีลูกออกมาไม่เป็นลูกคนจนอีกต่อไป

โรงเรียนในฝันเป็นโรงเรียนขั้นดีที่เป็นต้นแบบของบูรณาการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งการบริหารจัดการและการให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร มีส่วนร่วมในการบูรณาการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์แบบอยู่ในโรงเรียนทุกโรงเรียน

ลักษณะการจัดการศึกษาของโรงเรียนในฝัน

ลักษณะการจัดการศึกษาของโรงเรียนในฝัน มีดังนี้ คือ

1. จัดการศึกษาได้คุณภาพมาตรฐาน ปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นแข่งขันได้ในระดับสากล ผู้เรียนมีความรู้ตามมาตรฐานชาติ สามารถพัฒนาสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย จัดบรรยากาศเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนและมีความเป็นประชาธิปไตย

2. เป็นตัวอย่างในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ สามารถเทียบเคียงกับโรงเรียนชั้นนำในอำเภอ จังหวัดได้ โดยเป็นที่ยอมรับศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่าย

3. โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เน้นการบริหารคุณภาพทั้งระบบ มีความคล่องตัว รวดเร็ว ทันสมัย

4. มีผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นมืออาชีพและมีจำนวนเพียงพอต่อการ
ภารกิจ

5. มีความเข้มแข็งทางวิชาการ สามารถเป็นต้นแบบเป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนช่วยเหลือพัฒนาชุมชนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในโรงเรียนและหรือโรงเรียนอื่น ๆ

6. โรงเรียนมีผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชนเข้มแข็ง

7. มีเครือข่ายการสนับสนุน มีกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นแหล่งทดลองสาธิตและฝึกอบรมครูของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน

8. มีสื่อและเทคโนโลยีทันสมัยเพียงพอ เป็นระบบเครือข่ายและเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน

9. เป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่นๆ นำนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัยไปพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐานลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐานและเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยโรงเรียนที่ได้รับการรับรองให้เข้าร่วมในโครงการ ภารกิจที่ต้องดำเนินการก็คือ พัฒนามาตรฐานของโรงเรียนให้เป็นอย่างยั่งยืนต่อไปตามเจตนารมณ์ของโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน ที่ว่า “เราต้องมุ่งมั่น และอดทนร่วมกัน เพื่อสร้างเด็กให้เป็นคนที่ใฝ่รู้ เรียนเป็น สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง รู้จักคิด วิเคราะห์ มีทักษะการดำรงชีวิต สร้างงาน สร้างอาชีพได้ พ้นวงจรความยากจน เป็นคนดี อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นไทยและก้าวไกลสู่สากล” (โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา, 2549, หน้า 1)

เส้นทางสู่การเรียนรู้โรงเรียนในฝัน

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนในฝันมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการและสร้างความความเข้าใจ ผู้บริหารศึกษาและเชื่อมโยงแนวคิด

การพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนในฝันรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสร้างความเข้าใจและความตระหนักให้กับบุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่าย เน้นการสร้างค่านิยมร่วมในการพัฒนา

2. ตรวจสอบสถานภาพโรงเรียน โรงเรียนประเมินตนเอง เพื่อศึกษาความพร้อม สมรรถนะทั้งด้านปัจจัยที่จำเป็น เช่น คุณภาพครู อาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัย เสริมการเรียนรู้ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและกระบวนการบริหารจัดการให้มี ความเป็นอิสระในการดำเนินการ

3. สำรวจความต้องการของชุมชน โรงเรียนจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับองค์กรที่เข้มแข็งภายในชุมชนร่วมทั้งสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น กับหลักสูตรสถานศึกษา

4. กำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนา โรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาและ ชุมชนกำหนดเป้าประสงค์ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุขใช้ ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ได้อย่างชำนาญ สามารถประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ใน ท้องถิ่น หรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ได้อย่างมีคุณภาพ

5. กำหนดแผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพ กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่ความเป็น โรงเรียนในฝันตามจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษาจัดทำแผน ที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายโดย อาศัยกลไกการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นตัวกำกับ นำกลยุทธ์หลักและกลยุทธ์เริ่มมา ใช้ในการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง โรงเรียนควรได้ศึกษาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทาง ในการนำกลยุทธ์และกรอบกลยุทธ์ที่กำหนดไปสู่การปฏิบัติ และสามารถนำไปพัฒนาปรับใช้ ภายใต้อำนาจของแต่ละโรงเรียน

6. ดำเนินการเพื่อยกระดับสู่ความเป็น โรงเรียนในฝันประชาสัมพันธการดำเนินงานให้ ผู้เกี่ยวข้องรับรู้อย่างทั่วถึง กำหนดกลไกและภารกิจที่ชัดเจน ดำเนินการตามแผน โดยมีตัวชี้วัด ความสำเร็จที่ชัดเจนเป็นเป้าหมายของการดำเนินงานซึ่งมีแนวในการดำเนินงาน ดังนี้

ประชาสัมพันธโครงการอย่างต่อเนื่องทั่วถึงด้วยกลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุก เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เข้าใจและให้การสนับสนุนอุปถัมภ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่าง ทั่วถึง

6.2 ประชาสัมพันธโครงการด้วยรูปแบบวิธีการและสื่อที่หลากหลายเพื่อเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารความก้าวหน้าและความสำเร็จของโครงการ

6.3 ประชาสัมพันธโครงการให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม

7. ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งระยะสั้นและ ระยะยาว ดังนี้

7.1 การติดตาม ประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนหลักของโครงการ โดยใช้ รูปแบบการวัดผลเชิงคุณภาพ

7.2 ผู้รับผิดชอบแผนงาน โครงการตามแผนหลักของโครงการประเมินตนเองตาม วัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินงาน

7.3 โรงเรียนกำกับ ติดตามประเมินผลตนเอง โดยพิจารณาความก้าวหน้าและ ความสำเร็จจากแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปีและการประเมินผลคุณภาพมาตรฐานภายใน สถานศึกษา

8. สร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเขตพื้นที่การศึกษากรมต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ ให้ขวัญและกำลังใจด้วยการมอบรางวัลความสำเร็จ สถานศึกษาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป โรงเรียนในฝันคือ โรงเรียนที่มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตาม มาตรฐานทางการศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเป็นที่ยอมรับของ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับชุมชนและสังคม มีการบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และมีความเชี่ยวชาญ เป็นโรงเรียนต้นแบบ ในด้านการพัฒนาให้กับโรงเรียนอื่นได้ โรงเรียนในฝันจะใช้การบริหารจัดการแนวใหม่ที่มีพัฒนา โรงเรียนทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านวิชาการ กระบวนการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และ การนำเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และ การบริหารจัดการ โดยมุ่งหวังให้เด็กไทยเป็นคนดี มีคุณภาพและมีอนาคตที่สดใส สามารถอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งโรงเรียนในฝันสามารถพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ได้อย่าง หลากหลายและไร้ขีดจำกัด โดยอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชน ด้วยระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีและ นวัตกรรมใหม่ๆ ในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู อาจารย์และชุมชน

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มีงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เอนก ตาเจริญเมือง (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า โดยภาพรวมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนด้านการเตรียมความ พร้อมของบุคลากร พบว่า บุคคลที่เห็นว่ามีสำคัญในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนปัญหาพบว่า บุคลากรในสถานศึกษายังไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินการ ประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการวางแผน จากการศึกษาพบว่า มีการจัดทำข้อมูล สารสนเทศ และนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนด

วิสัยทัศน์ ภารกิจและทิศทางในการจัดการศึกษาและนำมาจัดเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ส่วนปัญหาในการดำเนินการวางแผน พบว่า บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผน ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวางแผนไม่เพียงพอต่อการรายงานผลจากการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อต้นสังกัดและสาธารณชน ส่วนปัญหาในการรายงานผลจากการศึกษา พบว่า การจัดทำรายงานไม่ถูกต้องกับความเป็นจริง

ต่อมา จิตติรัตน์ ทองอินทร์ (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ด้านคุณภาพของนักศึกษา มีการจัดให้นักศึกษามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพิ่มทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีแก่นักศึกษาและส่งเสริมนักศึกษาจัดกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ส่วนกระบวนการเรียนการสอน จัดให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงและเลือกใช้สื่อที่หลากหลาย ขณะที่ด้านการบริหารจัดการได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โครงการชุดต่าง ๆ และจัดตั้งอำนวยการความสะดวกในการปฏิบัติงาน สำหรับปัญหาที่พบคือ นักศึกษาขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ ขาดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อาจารย์ขาดทักษะในการใช้สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ ขาดการประเมินผลการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากร มอบหมายงานไม่ชัดเจน ผลงานวิจัยมีน้อย ขาดแคลนงบประมาณและขาดการควบคุมกำกับและนิเทศการปฏิบัติงานของอาจารย์

ในปีเดียวกัน พิเศษฐ์ ไชยสุภา (2548) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาถึงสภาพความต่อเนื่องในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาภายหลังได้รับการประเมินภายนอก ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า ด้านความต่อเนื่องของการดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษานั้น สถานศึกษามีสภาพการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในทั้ง 4 ระดับความต่อเนื่องของการดำเนินการ โดยมีสถานศึกษาที่มีความต่อเนื่องอยู่ในสภาพกำลังพัฒนา มากที่สุด รองลงมา คือ อยู่ในสภาพการพัฒนาเต็มศักยภาพ สภาพปกติและต้องเร่งพัฒนา ตามลำดับ ส่วนการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาของคณะผู้ประเมินภายนอกนั้น ข้อเสนอแนะทั้ง 3 ด้าน สถานศึกษาได้นำไปดำเนินการเป็นส่วนใหญ่ โดยดำเนินการในระดับการวางแผน รองลงมาคือ มีการดำเนินการในระดับการปฏิบัติตามแผน ระดับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและระดับทบทวน ปรับปรุงพัฒนางาน ตามลำดับ และพบว่ายังมีข้อเสนอแนะบางส่วนที่สถานศึกษาไม่นำไปดำเนินการเลยแต่อย่างใด ซึ่งอุปสรรค ปัญหา และเหตุผลของการดำเนินการหรือไม่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาของคณะผู้ประเมินภายนอกนั้น ประกอบไปด้วยการขาดแคลนงบประมาณ

สนับสนุนเพื่อการดำเนินการ สถานศึกษามีภาระงานที่มากขึ้นโดยเฉพาะงานที่นอกเหนือจากการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การย้ายเข้าย้ายออกของบุคลากรในสถานศึกษาหลังการประเมินภายนอก สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อการพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐค่อนข้างด้อยคุณภาพ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดที่เพียงพอและสอดคล้องกับการนำไปใช้ ความไม่มีเสถียรภาพในแนวนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษา บริบทของสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศในจังหวัด สภาพพื้นที่ของแต่ละสถานศึกษาตลอดจนพื้นฐานการดำรงชีวิต พื้นฐานทางการศึกษาและค่านิยมของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ไม่เอื้อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ศักยภาพในด้านความรู้ ความสามารถ ความทุ่มเทในการทำงานของผู้บริหารและบุคลากรครูที่มีจำกัด ไม่เอื้อต่อการพัฒนา ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาขาดความเชื่อมั่นต่อคณะผู้ประเมินภายนอก การดำเนินการของคณะกรรมการผู้ประเมินภายนอก และผลการประเมินภายนอก ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นหลักที่ส่งผลต่อสภาพการดำเนินการหรือไม่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาของคณะผู้ประเมินภายนอก

นอกจากนี้ สมจิต ตาคำแสง (2548) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสรุปส่วนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาได้แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานและมีการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผน นอกจากนี้สถานศึกษาได้รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ อบรมเรื่องแผนปฏิบัติงานให้กับบุคลากรประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติงานของโรงเรียน จัดทำแผนการติดตามการดำเนินงาน และจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน สำหรับการตรวจสอบและทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้ประเมินตามภารกิจของบุคลากรที่ได้รับมอบ รวมทั้งผู้บริหารสร้างความตระหนักให้แก่คณะครูได้เห็นความสำคัญของการประเมินและร่วมกันวางแผนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ในรายการปฏิบัติข้อที่ 14 และ 15 พบว่า ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษามีการประเมินด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งยังมีการสร้างเครื่องมือในการประเมินตนเอง โดยมีการปฏิบัติสูงกว่า ร้อยละ 80 และรายการปฏิบัติข้อที่ 25 พบว่า ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษาได้นำผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีการปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 80 ส่วนเรื่องที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ ใช้วิธีการตรวจสอบที่หลากหลาย ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของโรงเรียนประกอบการตรวจสอบ

ขณะที่ สวาท มุลละ (2548) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็กในอำเภอสนทราย เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 2 พบว่า สถานศึกษาดำเนินงานตามความเห็นของผู้บริหาร ครูและศึกษานิเทศก์ ในการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญาและเป้าหมาย การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ในส่วนการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการสรุปผลการดำเนินการติดตาม จัดทำรายงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาและศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินงานปีที่ผ่านมา ในขณะที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่ามีการดำเนินงานตามแผน แต่ไม่มีการตรวจสอบประเมินผล และนำผลมาปรับปรุงปฏิบัติให้บรรลุผลสูงสุด ปัญหาคือครูไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นในการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา และผู้บริหารขาดทักษะในการจัดการบริหารคุณภาพ PDCA ข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารและคณะครูควรมีส่วนร่วมและดำเนินการอย่างเป็นระบบ สำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษา ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของคณะครูและศึกษานิเทศก์ พบว่ามีการศึกษาเอกสารการประเมินคุณภาพภายในดำเนินการตามขั้นตอน ปัญหาคือขาดการนิเทศภายในและครูขาดความเข้าใจ ขาดความตระหนักเกี่ยวกับเรื่องการประเมิน ข้อเสนอแนะคือผู้บริหารควรสร้างความตระหนักว่าการประกันคุณภาพว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรพัฒนาเครื่องมือการประเมิน มีการวางแผนร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและศึกษานิเทศก์

ในปีต่อมา ทัดดาว แยมกมล (2549) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อประเมินกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอาชีวศึกษาภาคเหนือ 1 วิทยาเขตเทคนิคสันกำแพง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีผลการประเมินสถานศึกษาในด้านการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในรายการประเมินคือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน รวมถึงมีการกำหนดเป้าหมายของแต่ละมาตรฐานของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และมีการนำมาตรฐานที่กำหนดมาจัดเรียงลำดับตามความสำคัญอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และมีผลการประเมินสถานศึกษาในด้านการศึกษาและการเตรียมการในรายการประเมินคือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพภายในเป็นลายลักษณ์อักษร อยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับ นัทพงศ์ วงศ์ประสิทธิ์ (2549) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในทุกกิจกรรม สำหรับด้านคุณภาพนักเรียน ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่วนด้านกระบวนการ เน้นคุณธรรม จริยธรรมในการเรียนการสอนและจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และในด้านปัจจัย ได้ปฏิบัติตามตรงตามเป้าหมายของแผนและ

ปฏิบัติงานตามแผนที่เน้นคุณภาพของนักเรียน มีการจัดระบบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมถึงมีการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้สถานศึกษายังมีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีที่หลากหลาย และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รวมถึงมีการนำผลการประเมินการปฏิบัติงานไปใช้ในที่ทำงานและเพื่อการพัฒนา โดยมีการปฏิบัติสูงกว่า ร้อยละ 90 สำหรับปัญหาที่พบคือ ขาดแคลนงบประมาณ จัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ทันต่อการใช้งานและ ไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีที่หลากหลาย

ในปีเดียวกัน เรณู ชุ่มวารี (2549) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสิริมงคลานุสรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี และมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในระดับดีมาก ส่วนครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี อีกทั้งผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีจรรยาบรรณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดได้ตรง มีวิสัยทัศน์และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับพอใช้ แต่ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรอยู่ในระดับปรับปรุง และในมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 25 รายการข้อที่ 3 มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นมาตรฐานสอดคล้องกับเป้าหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อที่ 4 มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสังคม โดยมีผลการปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 80

ในอีกกรณีหนึ่ง สราวุธ สมอินสอน (2549) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครลำปาง พบว่า โรงเรียนมีการสอนให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย เน้นให้ผู้เรียนเสียสละเพื่อส่วนรวม มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพพลานามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน มีการศึกษาหลักสูตรก่อนจัดการเรียนการสอน มีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นที่แสดงให้เห็นว่าครูมีมนุษยสัมพันธ์และมีความรับผิดชอบ แต่บางส่วนเห็นว่า ไม่ได้ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะทางด้านกีฬา จัดโครงสร้างขององค์กร บริหารงานอย่างเป็นระบบ จัดอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษา และบางส่วนไม่แน่ใจเกี่ยวกับฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดสังเคราะห์ มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น มีอาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ และด้านกระบวนการในรายการข้อที่ 4 พบว่ามีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยมีผลการปฏิบัติมากกว่า ร้อยละ 90

ในอีกกรณีหนึ่ง ชาญเจริญ ชื่อชวรกุล (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สองของโรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก

จังหวัดลำปาง พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง มีมาตรฐาน 4 ด้าน คือมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการเรียน การสอน มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี แต่มีมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ และมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรที่มีผลอยู่ในระดับพอใช้ ในด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 12 พบว่า สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่ เห็นว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี

นอกจากนี้ บงกช พรหมจันทร์ (2552) ได้ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเอกชน จังหวัดลำพูน ตามข้อเสนอแนะของผู้ประเมินภายนอก พบว่า การดำเนินงานตาม ข้อเสนอแนะของผู้ประเมินภายนอกในด้านผู้เรียน ด้านครู และด้านผู้บริหาร สถานศึกษาส่วนใหญ่ ได้นำข้อเสนอแนะของผู้ประเมินภายนอกเข้าสู่การประชุมเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายรับรู้ รับทราบ และสร้างความตระหนักร่วมกัน มุ่งสู่การวางแผนพัฒนาคุณภาพประจำปีอย่างสม่ำเสมอ ภายใต้ ความสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษา จัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม โดยมีผู้ดำเนินการอย่างเป็นระบบการปฏิบัติได้ดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ ตามระยะเวลา ส่วนการตรวจสอบนั้น พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินภายในทำการ ตรวจสอบและประเมินการทำงานทุกระยะอย่างสม่ำเสมอ โดยการประเมินแยกแต่ละมาตรฐาน อย่างละเอียดจนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และในส่วนของกรนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุง ให้เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่สถานศึกษานำผลการประเมินภายใน มาดำเนินการควบคู่ไปด้วยทุกครั้ง เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นจนอยู่ในเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ทำให้ทราบถึงกระบวนการของการดำเนินการตั้งแต่ที่มา ความสำคัญ วิธีการ และการประเมินผล ตลอดจนสภาพปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันดังกล่าว ภายใต้หลักการ มีส่วนร่วม 8 ประการ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน ที่จะร่วมคิด ร่วมทำและร่วมประสานงาน ไปในทิศทางเดียวกันด้วยความทุ่มเทความรู้ ความสามารถ และจิตใจ เพื่อให้ผลปรากฏออกมาอย่าง เป็นรูปธรรม อันหมายถึงสถานศึกษาได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยทบัพญญัติของระเบียบ กฎหมายด้านการศึกษาและปรับปรุงในส่วนที่เป็นปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพบริบท เพื่อพัฒนา ไปสู่โรงเรียนในฝันหรือการเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง